

e-mail: m.hupalovska@tneu.edu.ua

**Гупаловська М.Б., к.е.н., доцент кафедри фінансів
ім. С.І. Юрія ТНЕУ**

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

**Гупаловская М.Б., к.э.н., доцент кафедры финансов
им. С.И. Юрия ТНЭУ**

НАЛОГОВЫЙ КОНТРОЛЬ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ

**Hupalovska M.B., Ph.D., Associate Professor of Department
of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU**

TAX CONTROL AS AN IMPORTANT PART OF STATE FINANCIAL CONTROL

Сталий розвиток будь-якої країни залежить від рівня наповнюваності її бюджету за рахунок різних платежів. Найбільшу питому вагу серед доходів бюджету України становлять податкові надходження. Враховуючи кризову ситуацію, яка склалася в Україні, та зростання рівня тіньової економіки проблема наповнюваності бюджету стає найголовнішою. Одним із шляхів її вирішення є розробка системи контролюючих заходів, в основу яких будуть покладені методи податкового контролю. Ці заходи мають дозволити податковим органам контролювати рівень сплати податків та зборів з боку платників.

Податковий контроль є суттєвим елементом державного регулювання економіки, обов'язковою умовою ефективного функціонування фінансової системи та економіки країни в цілому. Від ефективності податкового контролю значною мірою залежить економічний добробут держави та її безпека [1, с. 9].

Згідно з Податковим кодексом України, податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [2].

У науковій літературі податковий контроль розглядається як різновид державного фінансового контролю.

Так, Ю. Соловйова називає податковий контроль спеціальним видом державного фінансового контролю [3].

Н.А. Маринів стверджує, що податковий контроль – це один із видів державного фінансового контролю, який становить діяльність спеціально уповноважених суб'єктів щодо особливого об'єкта, спрямовану на забезпечення дотримання податкового законодавства платниками податків, податковими агентами та іншими суб'єктами, які забезпечують реалізацію податкового обов'язку платників податків, установлення та притягнення винних осіб до відповідальності [4, с. 15]

В інтерпретації Д. Реви, податковий контроль є одним із видів фінансового контролю, що здійснюється у сфері державного управління оподаткуванням, який являє собою діяльність уповноважених державою суб'єктів зі встановлення стану виконання вимог чинного податкового законодавства особами, на яких покладено обов'язок щодо обчислення, сплати, утримання та перерахування податків, зборів (обов'язкових платежів), виявлення у їхній діяльності відхилень від встановлених вимог, їх припинення та усунення, а також з відновлення порушених прав держави та територіальних громад на своєчасне і повне одержання відповідних сум податкових платежів і недопущення таких порушень у майбутньому [5].

Однак, при такому визначенні ігноруються такі важливі аспекти податкового контролю, як внутрішній контроль корпорацій і самоконтроль домогосподарств і приватних підприємців за формуванням бази оподаткування і правильністю сплати належних податків, обов'язкових зборів і платежів.

Ми погоджуємося з твердженням О. Шевчука, що податковий контроль слід розглядати як неодмінну і дуже важливу складову як державного, так і внутрішньокорпоративного фінансового контролю і самоконтролю домогосподарств [6].

Податковий контроль має свої особливості, адже він не тільки надає інформаційне забезпечення органам державного управління, а виконує ще й такі особливі функції, як нарахування сум податків і зборів, штрафних санкцій під час проведення контрольних дій органами фіскальної служби та їх стягнення.

Подвійна природа податкового контролю зумовлена тим, що, з одного боку, він є формою реалізації контролюючої ролі податків – можливості кількісного віддзеркалення податкових надходжень, їх зіставлення з потребами держави, виявлення необхідності змін податкового законодавства. З другого боку, державний податковий контроль є об'єктивною необхідністю для існування податків як примусових грошових відносин. Тобто контроль внутрішньо властивий даній економічній категорії, необхідний для того, щоб податки могли повною мірою виконувати свою фіскальну функцію – утворення грошових фондів держави [7, с. 130].

Призначення податкового контролю полягає у забезпеченні виконання конституційного обов'язку зі сплати податків та оперативного реагування на відхилення у податковому процесі. В основі ефективного податкового контролю повинен бути своєчасний та якісний аналіз результативних показників, які характеризують виконання прогностичних показників податкових надходжень.

Розв'язання проблеми підвищення ефективності податкового контролю необхідно здійснювати на засадах системного підходу:

- по-перше, податковий контроль має розглядатися як важливий елемент загальнодержавного контролю, який, у свою чергу, є складовою системи суспільного контролю;

- по-друге, дотримання ефективної взаємодії між суб'єктами податкового контролю та іншими державними контролюючими інституціями.

Перспективними шляхами удосконалення податкового контролю мають бути:

- забезпечення реальної прозорості податкового процесу;
- визначення цільових орієнтирів і норм контролю;
- підвищення гнучкості системи податкового контролю, в тому числі забезпечення її адаптивності до нових умов;

- створення ефективних механізмів взаємодії контролюючих органів, формування спільних баз даних та процедур обміну інформацією, забезпечення стабільності форм та механізмів податкової звітності.

Отже, висока ефективність податкового контролю є однією з умов підвищення ефективності державного фінансового контролю загалом. Уточнення теоретико-методологічних засад податкового контролю і розроблення конкретних рекомендацій щодо вдосконалення процедур проведення сприятиме підвищенню його дієвості та ефективності.

Література:

1. Кизилова Л.О. Організація податкового контролю: навчальний посібник / Л.О. Кизилова, Г.І.Кизилов. – Харків: ХНАМГ, 2006. –163 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Соловійова Ю.О. Податковий контроль як спеціальний вид державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Ю.О. Соловійова. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=250.
4. Маринів Н.А. Податкова перевірка як організаційно-правова форма реалізації податкового контролю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: / Н.А. Маринів. – Х., 2007. – 20 с.
5. Рева Д.В. Правове регулювання податкового контролю в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Д.В. Рева. – Х.: НЮАУ, 2005. – 20 с.
6. Шевчук О. Теоретичні засади розвитку податкового контролю / О. Шевчук // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 74–83.
7. Васюк Ю.М. Податковий контроль як засіб державного управління / Ю.М. Васюк // Економіка та держава. – 2012 . – № 2. – С. 129–132.

e-mail: a.demianiuk@tneu.edu.ua

Дем'янюк А.В., к.е.н., доцент кафедри фінансів
ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАРТИЦИПАТОРНОГО БЮДЖЕТУ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Демьянюк А.В., к.э.н, доцент кафедры финансов
им. С.И. Юрия ТНЭУ

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ПАРТИЦИПАТОРНОГО БЮДЖЕТА В МИРОВОЙ ПРАКТИКЕ

Demianiuk A.V., Ph.D., Associate Professor of Department
of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU

THE FUNCTIONING OF THE PARTICIPATORY BUDGETING IN THE WORLD

Трансформаційні процеси державотворення в Україні в контексті євроінтеграції, співпраці з міжнародними організаціями та зарубіжними кра-